

Naarmate het donkerder werd, nam het tafereel voor ons in intensiteit toe. Den stroom achter ons hoorden wij, maar wij zagen hem niet meer; tegen den helderen avondhemel staken de hooge boomen scherp en zwijgend af, de avond was bladstil; voor de helverlichte grot was alles leven, alles bezieling.

Voor het afgeloopen was, ben ik heengegaan, om niet den verkregen indruk te verstoren door het armoedig gezicht van het een voor een uitgedoofd worden der lichten.

En toen den volgenden morgen de trein ons langs de basilique voerde, heb ik, goed Katholiek voor één oogenblik, inwendig de schoone litanie herhaald:

„Je vous salue, Marie,
„Pleine de grâce,
„Vous êtes bénie entre toutes les femmes”

Baden-Baden, 9 Juli 1894.

INGEZONDEN.

Geachte Redacteur!

Naar aanleiding van het ingezonden stukje van Dr. VAN LINDEN VAN DEN HEUVELL over een 8-tal haemometrische bepalingen, bij personen verricht, die Haarlemmer staalwater gebruikten, zij het mij veroorloofd eenige opmerkingen in het midden te brengen.

Laat ik beginnen met mijn eigen ondervinding omtrent den haemometer van VON FLEISCHL mede te deelen: ik bezit bij mijn toestelletje een 6-tal automatische pipetjes, wier inhoud ik onderzocht heb en waarbij mij gebleken is, dat deze niet bij alle dezelfde is, daar het verschil van inhoud van mijn grootste en kleinste pipetje 7 pCt. bedraagt. Bovendien is de absolute waarde, die mijn VON FLEISCHL geeft, een veel te lage; hondbloed, dat met mijn toestel het cijfer 65 gaf, bleek bij directe bepaling van het ijzergehalte in de asch van het verbrande bloed en het daaruit afgeleide haemoglobine-gehalte het cijfer 84 te moeten geven.

Daarom is het, dunkt mij, een eisch om eerst het toestelletje te controleren voor men aan de verkregen cijfers al te veel waarde hecht en het ware daarom wenschelijk geweest, zoo Dr. VAN LINDEN VAN DEN HEUVELL bij zijn bepalingen had opgegeven of zijn haemometer al of niet contrôle heeft ondergaan.

Van belang zou het zeker ook geweest zijn te vernemen, hoe lang de 8 personen, die Dr. VAN LINDEN VAN DEN HEUVELL aanhaalt, reeds in het gasthuis waren opgenomen, vóór ze staalwater begonnen te drinken; bij een chlorotica toch, die uit haar dagelijkse bezigheden wordt overgeplaatst in een ziekenhuis, waar ze uitsluitend voor haar gezondheid leeft en elken

nadeeligen invloed vermijdt, zal ook zonder eenig geneesmiddel het haemoglobine-gehalte van het bloed in den beginne stijgen. De onderzoekingen van Dr. KLINKERT hebben daarom voor ons meer waarde, omdat de personen in hun omgeving blijven en bij hen eerst staalwater zonder succes, dan andere ijzer-praeparaten met succes werden toegediend.

Mij komt het steeds onverklaarbaar voor, hoe staalwater een chlorose kan genezen; GRAEBER, NIEMEYER e. a. toch hebben er ook reeds op gewezen, dat het er minder op aankomt welk praeparaat men geeft, mits men slechts groote doses toedient: de dagelijksche gift van pilulae Blaudii (12 in die.) nu bevat evenveel ijzer als $3\frac{1}{2}$ flesch staalwater, een niet te genieten hoeveelheid.

Het zij mij vergund een lijstje te laten volgen van chloroticae, allen behandeld met 12 à 16 pilul. Blaudii in die.

I. M. K., opgenomen op de kliniek van Prof. NOLEN en eenige weken zonder geneesmiddel behandeld; na verloop van drie weken: roode bl. 4 211 000. Haemoglobine 40 pCt. (VON FLEISCHL).

Dagelijks 1 flesch Haarl. staalwater gedurende 11 dagen, dan: r. bloedl. 4 384 000. Haemoglobine 37 pCt. (VON FLEISCHL).

Patiënte geeft aan, het water niet meer te kunnen gebruiken. Voortaan pilulae Blaudii 12 in die. Na 9 dagen haemoglobine 50 pCt. (VON FLEISCHL). 8 dagen later Haemoglobine 57.5 pCt. (VON FLEISCHL).

Patiënte werd wegens wangedrag ontslagen. Hier dus met staalwater geen vooruitgang; met pil. Blaudii een wekelijksche toeneming van 8.4 pCt.

II. M. G. Policlinische patiënte. Roode bloedl. 3 272 500. Haemogl. 35 pCt. (VON FLEISCHL). Therapie 12 pilulae Blaudii in die. 12 dagen later: Haemoglobine 52 pCt. (VON FLEISCHL). 17 dagen later: Haemoglobine 67 pCt. (VON FLEISCHL), dus een wekelijksche toeneming van 8 pCt.

III. J. v. d. L. Policlinische patiënte. Haemoglobine 64 pCt. (GOWERS) 1). Therapie 3-maal daags 4 pilulae Blaudii. 30 dagen later: haemoglobine 98 pCt. (GOWERS). Een wekelijksche toeneming dus van 7.9 pCt.

IV. H. H. Policlinisch behandeld. Roode bloedl. 2 537 500. Haemoglobine 35 pCt. (GOWERS). Therapie 3-maal d. 4 pilul. Blaudii. 14 dagen later: roode bloedl. 3 218 000. Haemogl. 59 pCt. (GOWERS). 10 dagen later: roode bloedl. 3 770 000. Haemogl. 70 pCt. (GOWERS). Dus wekelijksche toeneming van 10 pCt.

Patiënte, die haar dienst in Den Haag moest verlaten, vertrok naar Groningen en kon zich niet weder bij ons in Leiden vertoonen.

V. G. R. Policl. patiënte. Roode bloedl. 2 728 000. Haemogl. 29 pCt. (GOWERS). Therapie 3-maal d. 4 pilul. Blaudii.

10 dagen later: roode bloedl. 3 574 000. Haemogl. 49 pCt. (GOWERS). Wekelijksche toeneming dus van 14 pCt.

Patiënte vertoont zich niet weder.

VI. P. DE V., patiënte op spreekuur. Haemoglobine 37 pCt. (GOWERS). Therapie 3-maal d. 4 pillen.

1) Ik verkies den haemoglobinometer van GOWERS boven het VON FLEISCHL'sche toestel, omdat mij bij het controleeren gebleken is, dat hij bijna absoluut zuivere waarden geeft, nl. ongeveer 5 pCt. te hoog. Bovendien vereischt hij geen studie, waartegenover de lange vooroefening staat bij den VON FLEISCHL'schen haemometer, voor men met dezen kan omgaan.

7 dagen later: haemogl. 52 pCt. (GOWERS). 13 dagen later: haemogl. 80 pCt. (GOWERS). 11 dagen later: haemogl. 91 pCt. (GOWERS).

Van nu af 4-maal d. 4 pilul. Blaudii.

12 dagen later: haemoglobine 100 pCt. (GOWERS) dus in 43 dagen een toeneming van 63 pCt., d. i. een wekelijksche van 9 pCt.

VII. Patiënte op spreekuur. Haemoglobine 51 pCt. (GOWERS). Therapie: 3-maal d. 4 pilul. Blaudii.

15 dagen later. Haemogl. 79 pCt. (GOWERS). Van nu af 4-maal d. 4 pillen. 10 dagen later: haemoglobine 91 pCt. (GOWERS). Dus een wekelijksche toeneming van 11 pCt.

Bezwaren van de pillen werden nooit opgegeven, steeds verbeterden van den beginne af de eetlust en de ontlasting.

Vergelijken we nu het lijstje van Dr. VAN LINDEN VAN DEN HEUVELL met het mijne, dan zien we bij hem een wekelijksche toeneming van $3\frac{1}{3}$ pCt., 0 pCt., 4 pCt. (?), 5 pCt., $2\frac{1}{2}$ pCt., $3\frac{2}{5}$ pCt., 3 pCt., $3\frac{1}{3}$ pCt., terwijl ik vond: 8.4 pCt., 8 pCt., 7.9 pCt., 10 pCt., 14 pCt., 9 pCt. en 11 pCt.

Ten slotte een vraag: waarom zullen we aan chloroticae Haarl. staalwater voorschrijven, terwijl we een middel bezitten in de pilul. Blaudii, dat gemakkelijk wordt genomen, hetgeen van het water zeker niet kan gezegd worden, en dat steeds bij chlorose in korten tijd tot genezing voert, iets wat van het staalwater zeker nog niet kan getuigd worden.

Ik voor mij ben door het resultaat van Dr. VAN LINDEN VAN DEN HEUVELL nog niet bekeerd en houd me liever met Dr. KLINKERT aan de pilulae Blaudii.

Den Haag, Juli 1894.

Dr. D. W. EKKER.

BERICHTEN.

BUITENLAND.

LONDEN. — De County Council zal bij de werken van den Blackwall Tunnel een medical officer aanstellen, ten einde na te gaan, welken invloed de gecomprimeerde lucht op de werklieden uitoefent. Men weet daarvan nog niet veel. Alleen schijnt het, dat zware en plethorische personen daarvan een minder gunstige werking ondervinden dan tengere en magere.

LIVERPOOL. — Door den Reverend THOMPSON werden £ 15 000 aan de Universiteit geschonken, ten einde een physiologisch en pathologisch laboratorium op te richten. Nog niet lang geleden was door den Earl of Derby en Mr. HOLT een gelijk bedrag geschonken voor de oprichting van een leerstoel in anatomie en pathologie.

PARIJS. — **Variétés chirurgicales.** Onder den titel van „Variétés chirurgicales” is alhier van de hand van ALFRED FRANKLIN weder een merkwaardig geschrift verschenen. Het bevat een curieuse geschiedenis der zeden en gebruiken van de Fransche chirurgen der 16de en 17de eeuw, en van hen, die onder dien naam kwakzalverijen bedreven. Verder behandelt het